

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A szállítmányozói felelősség az új Ptk. szabályai szerint

Szerző: dr. Urbán-Nagy Szilvia

Budapest, 2017. március 6.

I. A szállítványozás új Ptk-beli szabályozása

A 2013. évi V. törvény (továbbiakban: új Ptk.) XLII. Fejezetének, 6. könyv, 302. §-a szerint ***szállítványozási szerződés alapján a szállítványozó a saját nevében a megbízó javára küldemény továbbításával összefüggő szerződések megkötésére és jognyilatkozatok megtételére, a megbízó díjfizetésére köteles.***

A szállítványozás, mint ahogyan azt a törvényi meghatározás is tükrözi, egy komplex tevékenység, a szállítványozó a szerződésben foglaltak teljesítésével komplex szolgáltatást nyújt a megbízó részére.

Az új Ptk. annyiban módosította a régit, hogy a hatályos szabályozás szerint a küldemény továbbításával összefüggő szerződések megkötésében és jognyilatkozatok megtételében határozza meg a szállítványozó tevékenységét, míg a régi Ptk. kizárólag fuvarozási és egyéb szerződéseket említ.

A feladat meghatározásával az új Ptk. tágabb teret adott a szállítványozó tevékenységének azzal, hogy külön nem nevesíti a fuvarozási szerződést, továbbá a jognyilatkozat-tételi jogosultsággal a szállítványozó ún. szabad kezet kapott, ami szükségszerű volt, hiszen ő tekinthető az ügy urának, ő ismer minden releváns körülményt.

A régi jogszabály 514. §-ának (2) bekezdésének kihagyásával quasi deklaráta, hogy a szerződés létrejöttére a szerződések általános szabályai irányadóak.

I. 1. Az igényérvényesítés - Ptk. 6:303. §

A szállítványozó a megbízó igényeit a fuvarozóval és más, a szállítványozó által igénybevett közreműködőkkel szemben, a megbízó utasítása esetén a megbízó költségére és veszélyére köteles érvényesíteni. A szállítványozó utasítás nélkül is köteles a megbízó jogainak megóvásához szükséges nyilatkozatokat megtenni.

Alapvető különbség a régi szabályozáshoz képest, hogy az új Ptk. bővítette a személyi kört, azaz akikkel szemben a szállítványozó köteles a megbízó igényeit érvényesíteni. Az új Ptk. ugyanis a fuvarozó mellett minden más közreműködővel szemben előírja az igényérvényesítési kötelezettséget. Közreműködő az, akivel a szállítványozó tevékenysége során kapcsolatba lép. A szakirodalom e körben megkülönbözteti az alszállítványozó és közvetett szállítványozó fogalmát.

Expressis verbis leszögezi a törvény, hogy az igényérvényesítést kizárólag a megbízó utasítására, a megbízó költségére és veszélyére köteles a szállítványozó eszközölni, azonban utasítás nélkül is köteles a jogmegóváshoz szükséges nyilatkozatok megtételére. A jogszabályalkotó szándéka arra irányult, hogy egyértelmű helyzetet teremtsen egy esetleges kár bekövetkezése esetén a felelősség alanyi vonatkozásában azzal, hogy az igényérvényesítéshez előfeltételként meghatározta az utasítás meglétét.

I. 2. Önszerződés - Ptk. 6:304. §

A szállítványozó a fuvarozást maga is elláthatja.

Ez az önszerződés esete, melynél kiemelendő, hogy a két tevékenység összemosódik és nehéz az elhatárolódás, nehéz a felelősség megállapítása.

Az új Ptk. némiképp leegyszerűsítette (és a közreműködőért való felelősség szabályait rendelte alkalmazni) azt az esetet, amikor a szállítványozó a fuvarozást maga végzi el, illetőleg más szállítványozó közreműködését veszi igénybe.

I. 3. Jutalék - Ptk. 6:305. §

A szállítványozót illeti az az utólagos fuvardíjkezdvezmény vagy üzletszerzési jutalék, amelyet a továbbított küldemények után a fuvarozó neki juttat.

A hatályos szabályozás elhagyta a szállítványozói díjról való rendelkezést, az a szerződés meghatározásánál szerepel.

I. 4. Elévülés - Ptk. 6:306. §

A szállítványozási szerződésből fakadó igények - a szándékosan vagy súlyos gondatlansággal okozott károk kivételével - egy év alatt évülnek el.

Lényeges eltérés, hogy míg a korábbi szabályozás nem tett különbséget az egy éves elévülési idő vonatkozásában a szándékos és súlyos gondatlansággal okozott károk között, az új Ptk. szerint ezekre az esetekre az egy éves elévülési idő nem vonatkozik.

Nem rendelkezik a törvény külön az elévülési idő kezdetéről, de az egységes jogirodalmi álláspont szerint az elévülés kezdete a küldemény címzettnek történő kiszolgáltatása, illetőleg az az időpont, amikor a küldeményt ki kellett volna szolgáltatni.

I. 5. A szállítványozó felelőssége - Ptk. 6:307. §

(1) A szállítványozó felelősségére a fuvarozó felelősségére vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, ha

a) a küldeményt mások küldeményeivel együtt, azonos fuvarozási eszközzel továbbította, és a kár ezen okból keletkezett;

b) a birtokában levő küldemény elvész vagy károsodik.

(2) Ha a megbízó külföldi, a szállítványozó által fizetendő kártérítés mértéke nem lehet magasabb, mint a megbízó államának joga szerint fizethető legmagasabb kártérítési összeg.

Az új. Ptk pontosította azokat az eseteket, amikor a szállítványozó felelősségére a fuvarozóra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, azaz a gyűjtőforgalmi fuvarozás mellett beiktatta azt az

esetkört is, amikor a szállítványozó birtokában lévő küldemény elvész, vagy károsodik. Utóbbi egyértelmű helyzetet teremt a felelősség porlasztását tekintve, azzal, hogy a birtoklás tényéhez köti a kár bekövetkezését.

A felelősségi szabályoknál visszautalnék az igényérvényesítésre, tekintve, hogy a két szabály együttesen értelmezhető. A szállítványozó amennyiben tevékenység során fuvarozót vesz igénybe, akkor az ilyen fuvarozó által okozott kárért, akkor felel, ha az új. Ptk. 6:303. §- alapján a felmerült igényérvényesítési szabályt megsérti, vagy az igényérvényesítést a fuvarozóval szemben elmulasztja.

Amennyiben a szállítványozó közreműködőt vesz igénybe, aki nem fuvarozó, ebben az esetben a közreműködő által okozott kárért a közreműködőért való felelősség szabályai szerint felel.

Meghatározza továbbá a törvény a külföldi megbízó részére fizetendő kártérítés legmagasabb összegét, ami természetesen jelentős eltéréseket mutathat.

I. 6. A megbízó felelőssége - Ptk. 6:308. §

(1) A megbízó felel azért a kárért, amely az utasításból, a küldemény elégtelen csomagolásából, jelöléséből vagy a megbízó által adott adatok, okmányok, információk hiányosságából, pontatlanságából, hiányából származik.

(2) Harmadik személy követelésének veszélye esetén a szállítványozó megfelelő biztosítékot követelhet a megbízótól. Ha a megbízó nem ad megfelelő biztosítékot, a szállítványozó a szerződést felmondhatja.

A kódex taxatívén meghatározza a megbízói felelősség eseteit, így lényegesen elősegíti azoknak az eseteknek a tisztázását, ahol a felelősség kérdése vitás.

A törvény rendelkezik a biztosíték adásáról is, melyet a szállítványozó követelhet a megbízótól.

I. 7. A bizomány és a fuvarozás szabályainak alkalmazása - Ptk. 6:309. §

E fejezet eltérő rendelkezésének hiányában a szállítványozó és a megbízó jogviszonyára a bizományi szerződés, a küldeménnyel kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségre, a küldemény kezelésére, megóvására, továbbítására, a szállítványozót megillető zálogjogra, továbbá a fuvarozási szerződésből fakadó követelések elévülésére a fuvarozási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

A felek szerződési szabadságát hangsúlyozza az új Ptk. azzal, hogy nem vette át a régi jogszabály 521. §-ának (1)-(2) bekezdéseit.

Rendelkezik azonban arról, hogy eltérő rendelkezés hiányában a felek jogviszonyára a bizományosi és fuvarozási szerződés szabályait kell alkalmazni, ez az oka annak, hogy a régi törvényből nem került árvételre a felek jogai és kötelezettségei című szakasz.

A szállítványozó felelősségét az a kettősség határozza meg, amely az egész szállítványozást végigkíséri. A szállítványozó megbízotti jogállásából következik, hogy a megbízás szabályai szerint felelősséggel tartozik az általa kötendő fuvarozási és egyéb szerződések szakszerű megkötéséért, ideértve a megfelelő partnerek kiválasztását is.

Ugyanakkor a szállítványozót fuvarozói felelősség terheli a küldeményben bekövetkezett károkért abban az esetben, ha a kár az áruban akkor keletkezett, amikor az a szállítványozó birtokában volt.

A rendelkezések szerint a szállítványozó felelőssége többirányú. Elsősorban felelősséggel tartozik a küldeményben esett kárért (az árukárért), hogy ha az *a tevékenységi körében* keletkezett. Abban az esetben tekinthető az árukár a szállítványozás körében keletkezettnek, ha a szállítványozó valamilyen formában az árut fizikailag is birtokolja (pl: raktározza, rakodik, stb.). Ezt hívjuk úgynevezett custodia-

felelősségnek is. Ezekben az esetekben a szállítványozó fuvarozó módjára felel, tehát fokozott objektív felelősség terheli.

A rendelkezés másik iránya a gyűjtőforgalmi felelősség. A felelősséget azonban pusztán a gyűjtőforgalomban történő továbbítás ténye nem alapozza meg, hanem ahhoz az is szükséges, hogy a kár kifejezetten a gyűjtőforgalmi továbbítás következtében álljon elő („a kár ezen okból keletkezett”).

Ha például a szállítványozó gyűjtőforgalomban hangszereket fuvaroztat, amelyek megsérülnek, ez a szabály nem érvényesül. Amennyiben azonban a kár abból ered, hogy egymásra „káros”, különböző árukat továbbít a szállítványozó együttesen, pl. szeszesitalt hangszerekkel együtt, és a szeszesital eláztatja/tönkreteszi a hangszereket, ekkor alkalmazandó a fenti különleges szabály és állapítható meg a szállítványozó felelőssége.

Az egyéb károkért a szállítványozó a magyar jog általános szabályai szerint felel, ahogyan a megbízott, vagy a bizományos tartozik helytállni.

E körben térek ki ama fontos tényre, hogy a szállítványozó felelősségére vonatkozóan hatályban van, a többször módosított Magyar Általános Szállítványozási Feltételek (MÁSZF). A legfrissebb, 2006. augusztus 10-ei szövegezés azonban a Magyar Szállítványozók és Logisztikai Szolgáltatók Szövetsége honlapján, a www.szallitmanyozok.hu oldalán található). A MÁSZF nem jogszabály, hanem üzleti feltétel, amely csak akkor érvényesülhet, ha a felek a szállítványozási szerződésükben azt kifejezetten kikötik, és elfogadják alkalmazását. Mivel a Magyar Szállítványozók Szövetsége saját tagjai számára a MÁSZF alkalmazását előírta, a legtöbb hazai szállítványozó kiköti, és szerződéseinek részévé teszi a feltételek érvényesülését.

A szállítványozó felel az általa választott, és az árutovábbítási folyamatban résztvevő másik szállítványozó magatartásáért is, a MÁSZF szerint azonban csak olyan mértékben, amilyen mértékben a közvetett szállítványozó a reá irányadó jogi szabályozás szerint felelőssé tehető.

Végül a szállítványozó felel az igényérvényesítés elmaradásából eredő, a megbízónak okozott károkért. A szállítványozónak ugyanis kötelezettsége a megbízó igényeit a kárt okozó fuvarozóval szemben érvényesíteni.

A MÁSZF szerint a szállítványozót további felelősség is terhelheti, így például, ha kifejezetten elvállalja a fuvarozói felelősséget, vagy kifejezetten elvállalja azoknak a károknak a megtérítését, amelyek a késedelmes kiszolgáltatás folytán érik a megbízót. Ezek után vizsgáljuk meg részleteiben magát a szállítványozási tevékenységet, hogy melyek azok a területek, amelyeken a felelősség alapjául szolgáló káresemény keletkezhet.